

Wymiar społeczny krajowych: programów reform: perspektywa miast

---

EUROCITIES

EUROCITIES to sieć obejmująca duże miasta europejskie. Powstała w 1986 r. i skupia samorzady lokalne ponad 140 dużych miast z ponad 30 państw europejskich. EUROCITIES reprezentuje interesy swoich członków oraz uczestniczy w dialogu z instytucjami europejskimi na temat wielu zagadnień polityki, które dotyczą miast, np. rozwoju gospodarczego, środowiska, transportu i mobilności, spraw społecznych, kultury, społeczeństwa wiedzy i informacji oraz usług świadczonych w interesie publicznym.

Strona internetowa stowarzyszenia EUROCITIES: www.eurocities.eu

STRESZCZENIE

W miastach mieszka 75% ludności Unii Europejskiej (UE) i wypracowuje się w nich 85% PKB. Konieczne jest zatem, aby ich pozycja gospodarcza i społeczna znalazła odzwierciedlenie w politykach UE.

Co roku państwa członkowskie przygotowują krajowe programy reform (KPR). Są to plany polityki i inwestycji potrzebnych do realizacji celów przyjętych w ramach strategii Europa 2020¹. KPR są co roku przedkładane Komisji Europejskiej i powstają w tym samym czasie co programy stabilności i konwergencji (PSK), w których państwa członkowskie przedstawiają najważniejsze działania fiskalne i makroekonomiczne zaplanowane na następny rok. Oba te procesy łącznie mają zapewnić koordynację budżetów i planowania polityk na rzecz realizacji celów strategii Europa 2020.

EUROCITIES, sieć skupiająca 135 dużych miast europejskich, reprezentuje jedną czwartą ludności UE. Naszym zdaniem Europa nie będzie w stanie zrealizować swoich celów w zakresie inteligentnego i zrównoważonego wzrostu sprzyjającego integracji społecznej bez wyraźnego i bezpośredniego partnerstwa z dużymi ośrodkami miejskimi. Obecna sytuacja gospodarcza narzuca - bardziej niż kiedykolwiek wcześniej - potrzebę zapewnienia jak największej synergii w planowaniu polityki i wydatków. Dzięki bezpośredniemu zaangażowaniu dużych miast w przygotowywanie KPR strategii państw członkowskich będą bardziej konstruktywne, zwiększy się zakres partnerstwa w zarządzaniu sprawami publicznymi, środki będą mądrzej wydatkowane i osiągnięte zostaną większe korzyści dla większej liczby ludzi.

Miasta są niezbędnymi partnerami w realizacji celów strategii Europa 2020 polegających na zmniejszeniu liczby osób ubogich o 20 milionów oraz zmniejszeniu do 10% odsetka osób przedwcześnie porzucających naukę. Miasta europejskie odpowiadają za świadczenie większości usług publicznych, np. usług społecznych i edukacji oraz za zarządzanie nimi. Władze miejskie są najbliższym problemom społecznym i najlepiej je rozwiązują, stosując wszechstronne strategie. Wreszcie to miasta dzięki swojej rozległej infrastrukturze gospodarczej, transportowej, edukacyjnej i usługowej zapewniają podstawy wzrostu gospodarczego i mobilności społecznej.

Celem niniejszego badania było uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania:

- w jakim stopniu miasta zostały zaangażowane w przygotowywanie wymiaru społecznego KPR?
- w jakim stopniu w KPR uwzględniono specyficzne dla miast wyzwania?
- w jakim stopniu i czy adekwatnie uwzględnia się w KPR wymiar społeczny?
- na podstawie analizy wybranych KRP stwierdzono, że:
  - bardzo niewiele państw bezpośrednio zaangażowało miasta w przygotowywanie KPR, a tam, gdzie w jakiś sposób przeprowadzono konsultacje na szczeblu lokalnym, nie zawsze były one uwzględniane;
  - w KPR nie poświęca się wystarczającej uwagi nierównościom społeczno-ekonomicznym występującym w obrębie miast oraz złożonej i współzależnej naturze problemów miast. Nie uwzględniają również w dostatecznym stopniu rozwiązań zintegrowanych, które są potrzebne do usuwania tych problemów;
  - sprawozdania dotyczące celu w postaci zmniejszenia ubóstwa są często za mocno skoncentrowane na zatrudnieniu, a pomijane są w nich działania na rzecz integracji społecznej;
  - nie poświęca się właściwej uwagi niektórym konkretnym grupom docelowym, z których najważniejszą stanowią ludzie zmagający się z wielorakimi problemami społecznymi;

¹ Strategia Europa 2020 to główny plan UE na rzecz wzrostu gospodarczego, włączenia społecznego oraz przeciwdziałania zmianom klimatycznym w nadchodzącym dziesięcioleciu.

- w przeanalizowanych KPR jest niewiele odniesień do unijnej strategii aktywnego włączenia;
- przedwczesne przerywanie nauki jest rzadko kiedy rozpatrywane poza kontekstem szkolnym;
- zazwyczaj pomija się kwestie wpływu cięć budżetowych na świadczenie usług publicznych;
- KPR zawierają niewiele informacji na temat przydziału środków finansowych na realizację polityki społecznej.

Niniejszy raport zawiera między innymi wniosek, że w formułowanie priorytetów i polityk KPR trzeba w sposób systematyczny angażować władze lokalne i regionalne, a w szczególności miasta. Ponadto bez względu na to, jak zaangażowanie to wygląda w poszczególnych państwach członkowskich, KPR muszą lepiej odzwierciedlać złożony i zasadniczo miejski charakter ubóstwa i wykluczenia. Zalecamy, zatem, aby:

- władze krajowe przeszły od konsultacji w stronę partnerstwa i współpracy z wszystkimi szczeblami administracji publicznej;
- wzmocniono wymiar społeczny KPR, aby obejmował szerokie spektrum środków na rzecz integracji społecznej zgodnie z unijną strategią aktywnego włączenia;
- KPR odzwierciedlał specyfikę miejskiego wymiaru ubóstwa i wykluczenia oraz uwzględnił zintegrowane działania lokalne na rzecz rozwiązywania tych problemów;
- Komisja Europejska opracowała bardziej zrozumiałą i przejrzystą procedurę przygotowywania, a następnie stosowania KPR w praktyce; oraz
- KPR stanowiły jednoznacznie, jakie środki będą przeznaczane na polityki na rzecz włączenia społecznego.

WNIOSKI I ZALECENIA

Analiza wykazała, że bardzo niewiele państw bezpośrednio współdziałało z miastami podczas formułowania społecznego i edukacyjnego filaru KPR. Tam, gdzie przeprowadzono konsultacje z jednostkami terytorialnymi, ich udział często miał charakter formalny i nie dawał możliwości wniesienia realnego wkładu. Co więcej, procesy te niekoniecznie owocowały gruntowną refleksją w KPR nad specyficznymi wyzwaniami stojącymi przed dużymi ośrodkami miejskimi.

Istotną barierą dla skuteczniejszego angażowania samorządów lokalnych może być brak łatwo dostępnych informacji na temat procedury i harmonogramu konsultacji, a także sam sposób informowania o nich.

Ponadto większość KPR przedstawia dość rozległy wachlarz działań związanych z aktualnymi wyzwaniami dla polityki społecznej i edukacyjnej. Nie zauważa lub nie docenia się w nich jednak pewnych kwestii, które naszym zdaniem zasługują na większą uwagę. Ogólnie rzecz biorąc, stwierdzamy, że:

- w sposób niedostateczny uwzględniono wyzwania stojące przed miastami, a w szczególności koncentrację ubóstwa i wykluczenia w pewnych dzielnicach miast;
- nie poświęcono odpowiedniej uwagi skoordynowanym działaniom lokalnym podejmowanym w walce ze złożonymi problemami ubóstwa i wykluczenia;
- w ramach działań na rzecz zmniejszania ubóstwa położono szczególny nacisk na zatrudnienie, ale niedostatecznie uwzględniono przy tym działania na rzecz integracji społecznej;
- w sposób niezadowalający uwzględniono działania wykraczające poza system edukacji, które mają rozwiązać problem przedwczesnego przerywania nauki;

- przeprowadzono niedostateczną analizę złożonych problemów osób, które są najdalej od rynku pracy lub są zagrożone przerwaniem nauki;
- nie poświęca się uwagi strategii UE na rzecz aktywnego włączenia;
- nie poświęca się większej uwagi wpływowi cięć budżetowych na samorządy lokalne i ich zdolność do świadczenia usług publicznych; oraz
- niewiele jest informacji o tym, jak należy finansować proponowane polityki.

Wyżej wymienione braki wywierają znaczący wpływ na sposób definiowania i wdrażania polityk. Wszystkie miasta w większym lub mniejszym stopniu stają przed tymi problemami. Sposób ich rozwiązywania powinien stanowić podstawę polityk służących realizacji celów strategii Europa 2020. Przedstawiamy zatem następujące zalecenia:

1. Konsultacje w ramach opracowywania KPR muszą być bardziej dostępne pod względem procedur, harmonogramu i informowania. Na szczeblu krajowym miasta przyjęłyby z zadowoleniem:

- jasno ustalone nieprzekraczalne terminy i harmonogramy umożliwiające im zaplanowanie swojego wkładu. Należy je ogłaszać z wyprzedzeniem, aby zapewnić wystarczająco dużo czasu na przygotowania i konsultacje;
- wyjaśnienie i poinformowanie zainteresowanych stron o zakresie odpowiedzialności za sporządzenie KPR i podejmowanie kolejnych działań związanych z tym programem, na przykład na stronie internetowej Komisji poświęconej strategii Europa 2020. Powinno to dotyczyć również dostępnego publicznie wykazu danych kontaktowych krajowych koordynatorów ds. KRP; oraz
- publikację wyników konsultacji, aby ich uczestnicy mogli porównać swój wkład z ostateczną wersją dokumentu.

2. Udział miast powinien wyjść poza ramy konsultacji i zmierzać w stronę partnerstwa pomiędzy wszelkimi szczeblami administracji publicznej.

Na poziomie krajowym partnerstwa nawiązywane w celu sporządzania i wdrażania KPR powinny być wielopoziomowe i zapewniać wyraźne uwzględnienie specyficznej sytuacji dużych miast. Taki proces można zorganizować na wiele sposobów, np. w formie stałych grup roboczych lub regularnego, systematycznego dialogu. Istnieją ponadto przykłady możliwości wypowiedzania się dużych miast w ramach procedur krajowych.

Rządy krajowe należy zobowiązać do składania sprawozdań z wysiłków podejmowanych w celu angażowania zainteresowanych podmiotów w KPR. W tej sytuacji całkowicie popieramy plany Komisji, by w 2012 r. przedstawić niewiążące wskazówki dotyczące angażowania zainteresowanych stron.

Zachęcamy Komisję do regularnego monitorowania udziału zainteresowanych podmiotów w procedurze KPR, np. podczas wydzielonych warsztatów w trakcie dorocznego zjazdu europejskiej platformy współpracy w zakresie walki z ubóstwem.

3. Należy wzmocnić wymiar społeczny KPR i zgodnie z unijną strategią aktywnego włączenia powinien on objąć szerokie spektrum działań na rzecz integracji społecznej.

Nie zrealizujemy celu zmniejszenia ubóstwa, jeśli nie zajmiemy się problemami osób, które są najdalej od rynku pracy. Grupy te wymagają szeroko zakrojonego wsparcia wykraczającego poza środki w obszarze zatrudnienia oraz potrzebują bardziej skoncentrowanej interwencji opartej na tworzeniu dopasowanych do indywidualnych potrzeb ścieżek aktywnej integracji osób zmagających się z wieloma formami upośledzenia społecznego.

4. KRP muszą odzwierciedlać specyfikę miejskiego wymiaru ubóstwa i wykluczenia oraz lokalne, zintegrowane działania na rzecz walki z nimi.

Ponieważ większość ludności UE mieszka na terenach miejskich, działania mające na celu zmniejszenie ubóstwa muszą być prowadzone we współpracy z miastami, w szczególności ze względu na znaczne nierówności występujące w obrębie miast oraz koncentrację ubóstwa i wykluczenia w niektórych dzielnicach. Problemami tymi należy zajmować się poprzez skoordynowane i zintegrowane podejście na poziomie lokalnym obejmujące różne sektory, np. kompleksowe programy rewitalizacji miast, które łączą w sobie aspekty ludzki i przestrzenny.

5. KPR powinny wyraźnie określać zasoby finansowe przeznaczane na politykę włączenia społecznego.

W dobie cięć budżetowych w polityce społecznej, potrzebne jest jasne wskazanie w KPR, ile środków planuje się przeznaczyć na proponowane działania. Bez takiej informacji istnieje duże prawdopodobieństwo, że polityki mające zgodnie z celem strategii Europa 2020 zmniejszyć ubóstwo nie zostaną zrealizowane.

Komisja Europejska

Niniejsza publikacja powstała w ramach wspólnotowego Programu na rzecz zatrudnienia i solidarności społecznej (2007-2013). Programem kierują Dyrekcja Generalna Komisji Europejskiej ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Włączenia Społecznego. Program stworzono w celu wspierania realizacji określonych w agendzie społecznej celów Unii Europejskiej w obszarze zatrudnienia i spraw społecznych, przez co przyczynia się on do realizacji celów strategii EUROPA 2020 w tych dziedzinach.

Więcej informacji na stronie www.ec.europa.eu/progress.

Informacje zawarte w tej publikacji mogą nie być tożsame ze stanowiskiem lub opinią Komisji Europejskiej.